

21. GAIA. ZAINEN ARAZOAK

BARIZEAK

Definizioa

Azaleko (superfizialak) zainetan dilatazioak eta bihurguneak agertzen dira, orokorrean behealdeko gorputz-adarretan.

Beste toki batzuetan ere ager daitezke: hestegorrian, rektoaren inguruan (hemorroideak).

Sailkapena/Fisiopatologia

1. Primarioak: zainen balbulen edota hormen arazoak → ezin dute odolaren presio hidrostatikoa eutsi → dilatazioak eta estasia (kongestio benosoa)
2. Sekundarioak: zainen odolaren hustea ezindua dagoenean adibidez butxadura bat dagoenean: haurdunaldia, obesitatea...

Sintomatologia

- Tamaina eta tokiaren arabera aldatzen da
- Arazo estetikoa izan daiteke
- Mina, astuntasuna, edema, pruritoa, batez ere zutik luzaro egotean eta arratsalde-gauean. Askoz hobeto ohetik altxatzerakoan

Konplikazioak

- Flebitisa: zaina handitu, gorritu, min +
- Barikorragia: odoljariora zaina apurtu egiten denean: kanpoaldera edo azalazpikoak.
- Arazo trofikoak: dermatitis, azalaren aldaketak, kolore aldaketak, gogortasuna → ultzera barikosoak.

Tratamendua

- **Prebentzioa:** Batez ere aurrekari familiarrak daudenean eta barize txikiak agertzen hasten badira:
  - Media bereziak
  - Ariketa fisikoa egin
  - Ez egon zutik oso luzaroan → eta oinak mugitu
  - Bero handiak ebitatu, baita depilazio argizari beroarekin
  - Oinak altxatu atsedena hartzeko eta oinekin ariketak egin
  - Butxadura sor dezaketen gauzak ebitatu: media estuak, praka estuak, hankak ez gurutzatzea etab
- **Eskleroterapia:** Sustantzia esklerosante bat injektatu egiten zaie eta honek zainak itxi/obliteratu egiten ditu.
- **Kirurgikoa:** Zaina ligatu eta erautsi egiten da, orokorrean inzizio txikiak egiten dira azalean. Gero media estuak jarri egiten dira denboraldi batetan.

TRONBOFLEBITISA

Definizioa

Zainean tronbo (koagulo) bat sortzen da eta zaina inflamatu egiten da.

Tronbo hauek plaketa, fibrina, eta beste zelula batzuk metatu egiten direlako gertatzen dira.

Fisiopatologia

Asoziaturiko faktoreak:

- Estasi benosoa
- Zainaren hormaren arazoak/lesioak
- Odolaren hiperkoagulabilitatea

Sailkapena

1. Azaleko tronboflebitisa (tronboflebitis superfiziala): Tronbo edo koaguloa zain superfizial batetan agertzen da.
2. Sakoneko tronbosi benosoa

1. TRONBOFLEBITIS SUPERFIZIALA

Tronbo edo koaguloa zain superfizial batean agertzen da.

Zain horretan inflamazioa, handitasuna, gorritasuna, mina aurkitzen dugu, zain horren tokian, kordel baten antzera.

Zioak

- Espontaneo
- Traumatismoa: zain-barneko bideak, injektatzen diren sustantziak, kolpe bat...

Zeinu eta sintomak

- Molestia
- Mina
- Handitasuna
- Gorritasuna
- Kordel gogor bat palpazioan
- Edema

Tratamendua

- Zioa kendu: zain-barneko bidea kendu
- Tratamendu sintomatikoa: gorputz-adarra altxatu, konpresa epelak, AINE

Prebentzioa

- Zain-barneko bidea jartzean teknika aseptikoa erabili
- ZB bideak tokiz aldatzen joan ospitalaren protokoloaren arabera
- Sustantzia narritagarriak zain txikietan ez sartu (potasio, antibiotikoak)
- Lokarriekin kontuz ibili
- Zain berdinean ziztada ugariak ekidin
- Luzarorako bide zentralak erabili

2. SAKONEKO TRONBOSI BENOSOA

Tronboa sakoneko zain batean agertzen da.

%90-a behealdeko gorputz-adarren, eta batez ere zangoetako zainetan.

Konplikazioak: birikako enbolismoa → heriotza tasa altua

Arrisku faktoreen prebentzioa oso garrantzitsua da, batez ere hospital/kirurgiaren inguruan.

Kirurgia orokorreko eta ortopediako gaixoen %10-30-ak STB dauka.

Faktore sortzaileak

- Inmobilizazioa
- Prozesu patologikoak
- Presioa
- Traumatismoak
- Koagulazioaren arazoak
- Kirurgia
- Bestelakoak

Sintomatologia

- Askotan sintomak oso inespezifikoak dira, inoiz birikako enbolismoa gertatzen da STB-ren sintomarik gabe.
- Molestia, mina, edema, handitasuna (diametroak neurtu eta konparatu), gorritasuna, berotasuna
- Orokorrean unilaterala (beste gorputz-adarrarekin konparatu)
- Aurrekariak/arrisku faktoreak!!

Diagnostikoa

- Aurrekariak
- Sintomatologia
- Azterketa fisikoa:
  - Aureko zeinuak
  - Homans-en test-a (herenak bakarrik du positiboa) kontrobertsia
  - Muskuluak presionatzean mina
- Doppler ekografia
- Flebografia = venografia: zainetik kontrastea sartu + erradiografiak → zainen itsura ikusten da: tronboak etab. (alergiak!!)

Tratamendua

Batzutan tratamendua diagnostiko zehatza egin baino lehen ezartzen da, konplikazio arriskutsuak izan dezakeelako.

- Prebentzioa: Arrisku faktoreak daudenean batez ere kirurgia
  - Mobilizazio goiztiarra
  - Mediak (?)
  - Heparina profilaktikoa: Ebakuntza aurretik eta ondoren
  - Azalazpiko heparina → warfarina/kumariniko (sintron) orala
  - Presioa ekidin: media estuak, zangoak gurutzatzea

- Inmobilizazioa: tronboak aska ez daitezzen
- Antikoagulanteak: ez dute tronboa disolbatzen baina euren progresioa limitatu egiten dute eta berriak sortzea ere.
  - Heparina zain-barnetik, lehenengo bolo bat eta gero infuzioz (ponpa baten bitartez) → azalazpiko heparina → warfarina oral etxeratzean.
- Koagulazioa kontrolatu
  - Test-ak eginez:
  - Heparina → Tronboplastinaren Denbora Partziala (tiempo parcial de tronboplastina= TPT)
  - Warfarina → INR (International Normalized Ratio)
  - Odoljariorik ez dagoela ziurtatu
- Tronbolitikoak: estreptokinasa, urokinasa zain-barnetik erabil daitezke baina ebakuntzaren ondoren eta beste egoera batzutan odoljarioaren arriskuagatik ezin dira eman.

BIRIKAKO ENBOLIA

Definizioa

Enbolo edo koagulo bat birikietako hodi batetara heltzen da, hodi hori butxatuz.

Oso gaixotasun larria eta hilkorra da.

Fisiopatologia

- Enbolo gehienak behealdeko gorputzadarretako tronboetatik datoz.
- Baita pelbisetik edota bihotza edo goialdeko gorputzadarretatik.
- Gorputzadarreko tronboaren sintomak ez dira beti azaltzen.
- Enboloa → zirkulazio sistemikoa → bihotza → eskumako bentrikuloa → arteria pulmonarra → birikako arteriola/arteria txikia butxatzen du → albeoloak kolapsatu → gasen elkaraldaketen arazoak → hipoxia eta hipoxemia

- Birikietako hodian barneko presioa handitu egiten da → birikako hipertentsioa → eskumako bihotzak lan handiago → gastu kardiako gutxitu eta azkenean kardioarnasketa geldialdia gerta daiteke.

Sintomatologia

- Batzutan lehen sintoma sinkope/kolapsoa edo kardioarnasketa geldialdia izan daitezke.
- %80ak: bularreko mina, disnea, takipnea. Baita: hemoptisia, zianosia, takikardia, eztula, antsietatea.

Diagnostikoa

- Aurrekariak +/- sakoneko tronbosi benosoarenak
- Sintomatologia + Azterketa fisikoa
- Rx: normala/patologikoa
- ECG: normala/patologikoa
- Gas arterialak (BETI): hipoxia
- Birikako bentilazio/perfuzio Gammagrafia: normala bada → ez dago enbolarik; patologikoa bada izan daiteke beste arazoren bat dagoela.
- Birikako arteriografia

Tratamendua

- Oxigenoterapia
- Minarentzat: morfina (kontuz: garuneko arnasketa zentrua deprimitzen duelako)
- Antikoagulanteak:
  - Zainbarneko heparina lehenengo bolo bat eta gero zainbarneko ponpa batez → azalazpiko → antikoagulante oralak etxeratzeko
  - Tronbolitikoak
- Kirurgikoa: Birikako enbolektomia: kateter baten bitartez

ERIZAINZAREN EGINKIZUNAK BIRIKAKO ENBOLIAN

1. Balorazioa:

- Arrisku faktoreak
- Sintoma eta zeinuak

2. Diagnostikoa:

Diagnostikoa	Etiologia
Bularreko mina	Birikako hipoxia
Gasen elkaraldaketen arazoak	Arteriolen butxadura
Arnasketaren arazoak	Hipoxia, antsietatea, bularreko mina
Lesio arriskua	Antikoagulanteen eraginez
Antsietatea	Disnea, mina, heriotzaren beldurra
Ezagupen falta	Informazio eskasa

3. Plangintza:

Aurreko arazoak desagertzen lortzea.

4. Ejekuzioa/betezea:

STB-en Prebentzioa:

- Mobilitatea eta ariketak
- Heparina profilaktikoa
- Neurriak: mediak...
- Ebitatu konpresioak
- Oxigenoterapia
- Antikoagulazioa: eman eta kontrolatu

5. Ebaluazioa